

Euroopa
Komisjon

nr 57 august 2012

EUROOPA KALANDUS JA AKVAKULTUUR

- ✎ **Kalandus – Euroopa esimene sotsiaalne kokkulepe**
- ✎ Euroopa merepäev – Göteborg tutvustab sinist majanduskasvu
 - ✎ Merealased teadmised – kuidas minna edasi?
- ✎ 2013. aasta lubatud kogupüügid ja kvoodid – endiselt maksimaalse jätkusuutliku saagikuse alusel
 - ✎ Seafood – kalade, molluskite ja koorikloomade turg

Messid ja näitused

Aqua 2012, Praha (Tšehhi Vabariik),

1.-5. september 2012

Teave: <http://www.was.org>

E-post: ae2006@aquaculture.cc

Tel: +32 59 32 38 59

Conxemar, Vigo (Hispaania), 2.-4. oktoober 2012

Teave: <http://www.conxemar.com>

E-post: conxemar@conxemar.com

Tel: +34 986 433 351

Konverentsid ja koosolekud

NAFO, aastakoosolek, Peterburi (Venemaa),

17.-21. september 2012

Teave: <http://www.nafo.int>

E-post: info@nafo.int

Tel: +1 902 468 55 90

CCAMLR, komisjoni koosolek, Hobart (Austraalia),

23. oktoober – 1. november 2012

Teave: <http://www.ccamlr.org>

E-post: ccamlr@ccamlr.org

Tel: +61 3 6210 11 11

Euroopa institutsioonide töö ajakava

Euroopa Parlamendi kalanduskomisjon

Teave: <http://www.europarl.europa.eu>

E-post: ip-PECH@europarl.europa.eu

Tel: +32 2 284 49 09 (Brüssel)

või +33 3 88 17 67 69 (Strasbourg)

• 6. september 2012, Brüssel (Belgia)

• 19. september 2012, Brüssel (Belgia)

• 8.-9. oktoober 2012, Brüssel (Belgia)

Euroopa Liidu põllumajanduse ja kalanduse nõukogu

Teave: <http://www.consilium.europa.eu>

• 24.-25. september, Brüssel (Belgia)

• 22.-23. oktoober 2012, Luxembourg

(Luksemburgi Suurhertsogiriik)

2 KALENDER

3 JUHTKIRI

Üleilmse sotsiaalse dumpingu peatamine

4-7 UUDISED

Kalanduse sotsiaalvaldkonna õigusliku reguleerimise täiustamise suunas

European Seafood Exposition – esimeste sammude tegemise koht

Euroopa Merendus- ja Kalandusfond (EMKF) ja 2020. aasta eesmärgid

8-9 REPORTAŽ

Euroopa merepäev – Göteborg tutvustab sinist majanduskasvu

10-11 UUDISED

Merealased teadmised 2020: kuidas minna edasi?

Lubatud kogupüügid 2013 – olukord paraneb

12 LÜHIUUDISED

Meie lugejatele

Saatke meile oma arvamused ja ettepanekud järgmisel aadressil:
European Commission – Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries
– Information, communication, inter-institutional relations, evaluation and
programming Unit – Rue de la Loi/Wetstraat 200 – B-1049 Brussels,
või faksi teel numbril (+32) 2 297 95 64.

Juurde kirjutage märgusõna *Euroopa kalandus ja akvakultuur*.

E-post: fisheries-magazine@ec.europa.eu

- Euroopa Komisjoni merenduse ja kalanduse voliniku Maria Damanaki veebileht
> http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/damanaki/index_en.htm
- Rakendus: Euroopa mereatlas > http://ec.europa.eu/maritimeatlas/index_et.htm
- Kalanduse valdkonna veebileht > http://ec.europa.eu/fisheries/index_et.htm
- Merenduse veebilehe aadress > http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/index_et.htm

Euroopa kalandus ja akvakultuur on ajakiri, mida annab välja Euroopa Komisjoni merendus- ja kalandusajade peadirektoraat. Ajakiri saadetakse tasuta tellimisavalduse esitajatele (vt tellimislehte lk 12). *Euroopa kalandus ja akvakultuur* ilmub viis korda aastas ning see avaldatakse ka merendus- ja kalandusajade PD koduleheküljel (http://ec.europa.eu/fisheries/documentation/magazine/index_et.htm).

Vastutav väljaandja: Euroopa Komisjon, merendus- ja kalandusajade peadirektoraat, peadirektor.

Vastutust piirav tingimus: merendus- ja kalandusajade PD vastutab vaid väljaande avaldamise üldküsimuste eest ega ole mingil viisil heaks kiitnud või kinnitanud selles avaldatavaid seisukohti. Ajakirjas avaldatud arvamusi ei saa tõlgendada Euroopa Komisjoni merendus- ja kalandusajade PD ametliku seisukohana.

Komisjon ei vastuta väljaandes avaldatud andmete õigsuse eest.

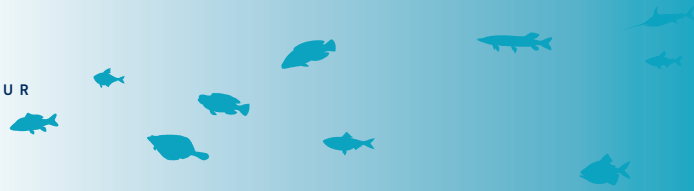
Komisjon ega tema nimel tegutsevad isikud ei vastuta ajakirja kasutusviisi eest.

© Euroopa Liit, 2012

Väljaannet võib kopeerida vaid juhul, kui esitatakse viide allikmaterjalile.

Kaanefoto: © Reporters

Illustratsioonid (*Dicentrarchus labrax* – *Oncorhynchus mykiss*): © Scandfish

Üleilmse sotsiaalse dumpingu peatamine

Göteborg ei ole üksnes Euroopa merepäeva tööühmade ürituste toimumise koht⁽¹⁾. Selles suures sadamalinnas kirjutati selle aasta 21. mail samuti alla Euroopa esimene kalandussektori tööandjate ja töövõtjate vaheline sotsiaalkokkulepe. Kokkuleppe eesmärk on kehtestada püügilaevadel kohaldatavad minimaalsed nõuded töötingimuste kohta, mis sätestatakse seejärel Euroopa õigusaktides⁽²⁾.

Kahtlemata on sündmus esmakordne, aga me peame asetama selle laiemasse konteksti.

Kõigepealt tuleb märkida asjaolu, et kõnealuse olulise kokkuleppe eeskujuks on Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) konventsioon. Kalandussektori tööd käsitlev konventsioon võeti vastu 2007. aastal pärast pikki läbirääkimisi valitsuste, ametiühinguliitude ja tööandjate vahel ning sellega liitus 180 riiki kogu maailmast. Kalanduse näol on tegemist juba pikka aega väga üleilmastunud valdkonnaga. Kokkuleppe sõlminud pooled soovisid vältida selle maailma ühe ohtlikuma elukutse alal sotsiaalset dumpingut ja parandada kalanduses valitsevaid töötingimusi.

Euroopa kalanduse sotsiaalpartnerid sõlmisid kokkuleppe Euroopa Liidu tasandil. See võimaldab säilitada teatava nõuete taseme Euroopa Liidu liikmesriikide lipu all sõitvatel püügilaevadel kehtestatud töötingimuste kohta ning annab teiste riikide püügilaevadele ja üleilmsele meremajandusega seotud kogukonnale märku, et mainitud konventsioon, mida siiani ei ole ratifitseeritud, ei ole jäänud pelgalt paberiks.

Tuleb märkida, et kalandustöö konventsiooni näol on omakorda tegemist märksa laiemaga konventsiooni kohandamisega konkreetsetes sektoris – selle aluseks on ILO 2006. aasta meretöönormide konventsioon. Nimetatud dokumendi eesmärk on tagada väärivad töötingimused kõikidele merenduses tegutsevatele töötajatele ja kehtestada helenuor laevaomanikevahelised ausa konkurentsi tingimused. Konventsioon võeti Euroopa õigusesse üle 2009. aasta direktiiviga, mille aluseks oli sotsiaalkokkulepe, mille poolteks olid Euroopa Ühenduse Reederite Ühing (tööandjad) ja Euroopa Liidu Transporditöölise Ametiühingute Liit (töövõtjad).

Sama teed Euroopa õigusesse ülevõtmiseks peab käima ka Göteborgi kalanduse valdkonna sotsiaalkokkulepe.

Eelnevat silmas pidades võib mõista, kui laiaulatuslikud on Euroopa merenduse ja kalanduse voliniku Maria Damanaki välja toodud kolm põhjust selle kokkuleppe olulisuse kohta.

„Esimeseks põhjuseks on asjaolu, et noori tuleb jätkuvalt innustada tegelema kalandusega ja tagada neile väärivad töötingimused. Teiseks muudab niisugune kokkulepe Euroopa sotsiaalse dialoogi läbipaistvaks ja rõhutab selle olulisust. Ja kolmandaks on praeguse kriisi ajal äärmiselt julgustav näha, et Euroopa Liit töötab edasi töötingimuste parandamise nimel.”

Toimetus

(1) Vt allpool, lk 8-9.

(2) Kokkulepet on põhjalikumalt käsitletud lk 4-5.

Kalanduse sotsiaalvaldkonna õigusliku reguleerimise täiustamise suunas

Merekaluri amet on maailmas üks ohtlikumaid. Tegemist ei pea aga olema paratamatusega. Laevadel valitsevad head töötingimused võimaldavad vältida õnnetusi ja ennetada terviseriske. 2007. aastal võtsid 180 riigi valitsused ja sotsiaalpartnerid vastu konventsiooni, millega kehtestati kõnealuse valdkonna normid. See konventsioon peaks Euroopa tööandjate ja töövõtjate vahel sõlmitud sotsiaalkokkuleppe abil peagi üle võetama Euroopa õigusesse.

Euroopa merenduse ja kalanduse volinik Maria Damanaki osales 21. mail Rootsis Göteborgis toimunud pidulikul tseremoonial, kus allkirjastati tööandjate ja töövõtjate vaheline kalandussektori töötingimuste kokkulepe⁽¹⁾. Kohal viibisid kõik asjaosalised: ühelt poolt Euroopa Komisjon, kes tagab kokkuleppe vastavuse Euroopa nõuetele, läbirääkimistes osalenud Euroopa sotsiaalpartnerid ning Europêche ja Cogeca, kes esindavad vastavalt Euroopa Liidu laevaomanikke ja kalandusühinguid, ning teiselt poolt Euroopa Transportitöötajate Föderatsioon (ETF), kes esindab kalanduse valdkonnas tegutsevaid ametiühinguid.

Konventsioonist kokkuleppi

Kõnealusele kokkuleppele eelnes kaks sündmust

Esimene neist toimus 2007. aasta juunis, kui allkirjastati kalanduse jaoks esmatähtis dokument, Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni kalandustöö konventsioon (konventsioon nr 188). Konventsiooni vastuvõtmisele eelnesid aastatepikkused üleilmsed läbirääkimised valitsuste, tööandjate ja töötajate esindajate vahel. Konventsiooni eesmärk on kehtestada kalanduse valdkonnas uued rahvusvahelised töönormid. Kaluri amet on erakordselt ohtlik ja töötaja võimeid proovile panev. Tööõnnetuste oht on ülejäänud tegevusvaldkondade keskmisest 2,5 korda suurem. Seetõttu oli aeg ajakohastada eelmisi, 1959. ja 1966. aastast pärinevaid norme.

Teise sündmuse võtab kokku Europêche'i peasekretär Guy Vernaève: „Võttes arvesse kalandussektori majandusraskusi, kaluriameti ohtlikkust ja sellega seotud huvi langust, otsustasime me Euroopa sotsiaalpartneritena 2009. aastal sõlmida kokkuleppe ILO konventsiooni teatud artiklite kohaldamiseks.”

Europêche, Cogeca ja ETF hakkasid seega pidama läbirääkimisi konventsiooni nr 188 kohaldamise üle Euroopa Liidu õiguse kontekstis. Läbirääkimised toimusid umbes pooleteise aasta kestel merekalanduse sektoripõhise sotsiaalse dialoogi komitees⁽²⁾. Läbirääkimised lõppesid kokkuleppe sõlmimisega 21. mail 2012.

Keda kokkulepe hõlmab?

21. mai kokkulepe hõlmab kogu merekalanduse sektorit. Selle sätteid kohaldatakse kõikide kaubandusliku kalapüügiga tegelevate laevade suhtes, sõltumata nende suuruselt või püügivõimsusest. Ühtlasi kaitsevad kokkuleppe sätted kõiki kalureid: „mis tahes alusel tööle võetud või rakendatud isikuid ja mis tahes püügilaeva pardal tegutsevaid isikuid”. Sotsiaalpartnerite sooviks oli laiendada õiguslikku kaitset ka sõltumatute ettevõtjatest kaluritele, kuigi Euroopa õigusaktid kaitsevad üldjuhul vaid palgatöötajaid. Samas on kohaldamisala laiendamine hädavajalik, sest sõltumatute ettevõtjate osakaal kalanduses on väga suur.

Lisaks eesmärgile kehtestada Euroopa kalanduses paremad töötingimused, seadsid Euroopa sotsiaalpartnerid endale veel teisegi ülesande. „Meie sooviks oli, et kõnealune kokkulepe aitaks kiirendada ILO konventsiooni ratifitseerimist,” täpsustab Guy Vernaève.

Tõepoolest – ILO 2007. aasta konventsioon ei ole veel jõustunud. Selleks peavad konventsiooni ratifitseerima kümme ILO liikmesriiki, neist vähemalt kaheksa rannikuriiki. Praeguseks on konventsiooni ratifitseerinud vaid Argentina ning Bosnia ja Hertsegoviina.

Kaks teed: ratifitseerimine ja õigusesse ülevõtmine

On olemas veel teinegi tee ILO uute standardite kohaldamiseks, vähemalt Euroopa ettevõtjate jaoks. Euroopa Liidu toimimise lepingus⁽³⁾ on sotsiaalvaldkonna jaoks ette nähtud erimehhanism – sotsiaalpartnerite sõlmitud kokkuleppe korral võib selle sotsiaalpartnerite nõudmisel Euroopa Liidu Nõukogu otsusega Euroopa õigusesse üle võtta.

Nimelt selle mehhanismi käivitasid Europêche, Cogeca ja ETF. Nad paluvad Euroopa Komisjonil teha nõukogule ettepanek nendevahelise kokkuleppe ülevõtmiseks Euroopa direktiivi teel. Sel viisil muutub ILO konventsioon Euroopa õiguse osaks, ilma et kõik liikmesriigid peaks selle ratifitseerima.

(1) Euroopa Liidu merekalandussektori sotsiaalpartnerite 21. mai 2012. aasta kokkulepe 2007. aasta Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni kalandustöö konventsiooni rakendamise kohta.

(2) Sektoripõhise sotsiaalse dialoogi komiteed on Euroopa Komisjoni nõuandvad organid. Need asutati 1998. aastal selleks, et soodustada sotsiaalpartnerite dialoogi Euroopa tasandil. Komiteesid on kokku 40.

(3) Artiklid 154 ja 155.

© Lionel Flaqueul

Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni konventsiooni eesmärk on kehtestada uued rahvusvahelised standardid töötingimuste kohta kalanduses.

Tähelepanu tuleb pöörata siiski sellele, et kuigi kokkulepe on konventsiooni kohandus, on neis dokumentides ka erinevusi. Osa konventsiooni sätteid ei hõlma Euroopat ja neid kokkuleppesse üle ei võetud. Näiteks kõik sotsiaalkaitset puudutavad küsimused on riiklikus pädevuses ja neid ei saa käsitleda Euroopa õigusaktides. Ja vastupidi – kokkulepe hõlmab Euroopa õiguse selliseid sätteid, mida konventsioonis ette ei nähtud, eeskätt puudutab see tööaja ja tööohutuse valdkonda. Kokkulepe peab muutuma Euroopa õigusaktiks. Sotsiaalpartnerid jälgisid hooliga, et kõik selle sätteid oleks vastavuses kehtivate õigusaktidega. Seetõttu on läbirääkimiste ja kokkuleppe teksti koostamisega tihedalt seotud ka komisjon.

„Jälgida tuli sedagi, et nõuded konventsiooniga võrreldes ei nõrgeneks,“ selgitab Guy Vernaève. „Ei saa sõlmida kokkulepet, mis kehtestaks konventsiooniga võrreldes leebemad normid. Seega on tegemist enam-vähem sama sisuga, kuid esineb mõningaid muudatusi. See tähendab, et kuna teatud sätteid ei saa kohaldada Euroopa õigusaktide abil, on ka konventsiooni ratifitseerimine endiselt vajalik.“

Rahvusvahelise ratifitseerimise kiirendamine

Ainult ratifitseerimine annab konventsioonile täieliku rahvusvahelise ulatuse. Kokkuleppe ülevõtmine Euroopa õigusesse hõlmab vaid ELi 27 liikmesriiki. Konventsiooni ratifitseerimise korral kohaldataks selle sätteid aga kogu maailmas ja kõikide laevade suhtes. Siis tekib Euroopa riigil võimalus kontrollida konventsiooni sätete nõuetekohast kohaldamist tema sadamasse siseneval Aasia või Aafrika laeval isegi juhul, kui selle laeva lipuriik ei ole konventsiooni ratifitseerinud.

ILO konventsioon on veel üks relv ebaseadusliku püügiga võitlemiseks, sest kalanduspiraadid ei kipu tegema kulutusi oma aluste nõuetega vastavusse viimiseks. Seetõttu pöörab ka komisjon sellele valdkonnale erilist tähelepanu. Kokkuleppe allkirjastamisel osalemisega näitas Maria Damanaki Euroopa soovi rakendada ILO konventsioon ellu, lootes saata maailmale signaali konventsiooni ratifitseerimise kiirendamiseks.

Väga lai ulatus

21. mai kokkuleppe ulatus on äärmiselt laialdane. Sellega ei määrata küll kindlaks minimaalset töötasu (see on riikide pädevused), kuid see kohustab laevaomanikku sõlmima lepingu iga kaluriga, kelle teenuseid ta kasutab. Lepingus tuleb ette näha kaluri tasustamise kord. Kui tegemist on kasumist osa saava kaluriga, tuleb lepingus ette näha kasumi jaotamise viis. Lepingus tuleb samuti kehtestada töölevõtmise tingimused, nagu vähim lubatud vanus (16 aastat), arstliku läbivaatuse nõuded, töötasu maksimise kord jne. Lepingus määratakse kindlaks ka töötingimused, st töö- ja puhkeaja kestus, nõuded pardal pakutava toidu, tööõnnetuste ennetamise, meditsiiniabi, perekonnaga suhtlemise jms kohta.

Samas ei ole komisjoni huvi vaid rahvusvahelist laadi. Ühise kalanduspoliitika üheks suunaks on laevadel töötavate inimeste olukord. Integreeritud merenduspoliitika raames on Euroopa Liit väljendanud soovi muuta merega seotud erialad huvipakkumaks. Kalanduse valdkonnas on selleks kõige parem tee ILO konventsiooni ja Euroopa sotsiaalpartnerite kokkuleppe sätete ellurakendamine.

Konventsiooni ratifitseerimine selle seni tegemata jätnud kaheksa riigi poolt peaks toimuma käesoleva aasta lõpuks, mis tähendab, et konventsioon võiks jõustuda 2013. aasta lõpus. 21. mai kokkuleppe ülevõtmist direktiivi kujul võib ideaaljuhul eeldada ligikaudu samaks tähtajaks.

European Seafood Exposition – esimeste sammude tegemise koht

Euroopa merenduse ja kalanduse volinik Maria Damanaki viibis Seafoodi messil ja osales ühise kalanduspoliitika reformile pühendatud ümarlaua tegevuses.

Rahvusvaheline mess European Seafood Exposition toimus Brüsselis käesoleva aasta 24.-26. aprillil. Seafoodi näol on tegemist ühe suurima rahvusvahelise kalandus- ja vesiviljelustoodete messiga, mis hõlmas 1 669 eksponenti 79 riigist. Siin kohtuvad ostuhuvilistega kõik, kes soovivad midagi müüa. Müüakse samuti kõike – alates lihtsatest surimitoodetest kuni eksklusiivse kaaviarini. Ja ikka suurtes kogustes.

Seafood on koht, kuhu ei saa jätta tulemata keegi, kes tahab tutvustada oma tooteid üleilmsele kalade ja mereandide turule. Kui Brussels-Expo näitusekeskuse peakäikude ääres paiknevad tuntud tegijad, siis messil võib kohata ka ettevõtjaid, kes alles alustavad selle messi avastamist ja pakuvad oma tooteid kasvõi ainult selleks, et kontrollida turu reageerimist nende poolt pakutavale.

Innovatsioon

Selle aasta üheks oluliseks suundumuseks on kaaviar. Seda pakutakse erineval kujul ja paljude riikide tootjate poolt, tänapäeval on tegemist vesiviljelustootega. Näiteks müüb üks Pürenee poolsaarel asuv tootja kaaviari, mis pärineb Vahemere liigilt aadria tuuralt (*Acipenser naccarii*), kelle emased isendid saavad täiskasvanuks alles 16-aastaselt (siberi tuura puhul 7-aastaselt). Üks kalakasvataja on selle liigi kasvatamisega esialgu Andaluusias, hiljem ka Navarras juba mitu aastat tegelenud. Marja eemaldamine toimub traditsioonilisel viisil, mida kasutati omaaegse Andaluusia Guadalquiviri kaaviari puhul, mille tootmisele tegi lõpu aadria tuura varude vähenemine 1960. aastatel. Rahvusvahelise turu maitsele vastava toote saamiseks toimus vana toote taaselustamine aga Iraanist pärinevaid valmistus- ja konserveerimismeetodeid kasutades.

Maria Damanaki: üldpõhimõtted

Nagu varasematel aastatel osales Seafoodi messil ka Euroopa Komisjon. Komisjoni stendi eesmärk oli teavitada messi külastajaid Euroopa strateegiast ja eeskirjadest. Soovijad võisid küsida komisjoni ekspertidel selgitusi mere- toodete imporditingimuste kohta või teavet teatud arendus- projektidele antava riikliku abi võimaluste kohta. Seafoodi messil viibis ka Euroopa merenduse ja kalanduse volinik Maria Damanaki, kes osales koos tööstusharu ja Maailma Looduse Fondi loodud liidu liikmetega ühise kalanduspoliitika reformile pühendatud ümarlaua tegevuses. Kõnealune ümarlaud ühendas Euroopa töötus- ja turustusettevõtete föderatsiooni, WWF ja Euroopa kokkade ühingu Euro-Toques esindajaid ning selle eesmärk oli toetada jätkusuutliku kalanduse arengut Euroopas. „Reformi üldpõhimõtetele on kõik nõus,“ kinnitas Maria Damanaki.

Sel aastal võis messil kohata ka Alaska vesiviljelusettevõtet, mille olid maade tagastamise tulemusena loonud põlisasukate kogukonnad. Ettevõtte üheks eripäraks on ka asjaolu, et see on spetsialiseerunud hiidaustrite kasvatamisele. Need austrid on Alaska karmi kliimaga väga hästi kohanenud ja kasvavad Euroopaga võrreldes sama kiiresti. On vaid üks erinevus – külm teeb võimatuks austrite paljunemise. Seega ei ole ohtu, et austrid võiks võõrliigina tungida looduskeskkonda ja seetõttu anti nende kasvatamiseks ka luba. Tegemist on muudes piirkondades sündinud vastsetega, kes kasvavad suureks selles Alaska nurgakeses ja muutuvad sealseks kohalikuks tooteks.

Üks prantsuse eksponent on aga otsustanud uuendada toodete külmutamise tehnoloogiat. Molluskikasvatavate perekonnast pärinev tootja on töötanud välja uue kõrgsurvetehnoloogia, mis võimaldab molluskeid ja koorikloomi külmetoodil kiiresti koorida ja väga kiiresti külmutada. Ta ei müü oma tootmismeetodit, vaid oma tooteid (homaare, söödavaid südakarpe, veenuskarpe, kaunkarpe), mida ta praegu veel välja töötab. Sihtrühmaks on toitlustusasutused, kellele ta pakub valmistoodet, mille liha on säilitanud esialgse struktuuri ja maitseomadused.

Selliseid näiteid on Seafoodi messil ohtralt. Need annavad tunnistust kalandus- ja vesiviljelustoodete gastronoomia ja kaubanduse üleilmsest tähtsusest, ent näitavad ka seda, kui oluline on innovatsioon nii toodete kui ka tootmismeetodite valdkonnas, sest see võimaldab leida oma koha uuendusi otsival turul.

Huntahven

Dicentrarchus labrax

Bioloogia

Huntahven (*Dicentrarchus labrax*) on levinud kõikjal Vahemeres, Mustas meres ning Atlandi ookeani kirdeosas Norrast Senegalini. Ta elab rannikuvees kuni 100 m sügavuses (seda tavaliselt talvel), samuti riimveelistes jõesuudmetes ja rannikulaguunides (suvel). Aeg-ajalt võib teda leida jõgedest. Noored kalad eelistavad liikuda parvedes, eriti hooajalise rände ajal. Täiskasvanud kalad on vähem parvelembed. Huntahven on ablas röövkala, kes toitub koorikloomadest, molluskitest ja kaladest. Vahemeres saavutavad isased suguküpsuse kolme ja emased nelja aastaga, Atlandi ookeanis vastavalt nelja ja seitsme aastaga.

Kasvatamine

Sarnaselt kuld-merikogrega on huntahvenat ammu ajast kasvatatud traditsiooniliste ekstensiivsete meetoditega, mille korral kaladel lastakse esmalt laguunidesse ujuda. Seejärel sissepääs suletakse, nii et tekib laguunikasvatus, mille nimetuseks Itaalias on *vallicultura* ja Hispaanias *esteros*. Lõksu jäänud huntahven toitub looduslikult kuni väljapüügini. Ent 1960. aastatel hakkasid Vahemeremaade teadlased välja töötama intensiivkasvatuse meetodeid, mille aluseks olid keerukad haudemetodid. 1970. aastate lõpuks olid need meetodid enamikus Vahemeremaades korralikult välja arendatud.

Haudejaamas tehtav töö on üsna tehniline ning vajab põhjaliku väljaõppe saanud töötajaid. Haudejaamad tegutsevad sageli iseseisvalt ning müüvad noori kalu kasvandustele.

Huntahvenate sigimine haudejaamas toimub täielikult kontrollitud tingimustel. Viljastatud munarakud kogutakse kudemisbasseini pinnale ning paigutatakse inkubaatorbasseinidesse, kus need kooruvad. Seejärel viiakse eelvastset üle kasvubasseinidesse. Pärast rebukoti imendumist söödetakse vastseid väga kindla plaani järgi, andes neile esmalt mikrovetikaid ja zooplanktonit ning hiljem väikesi koorikloomi (arteemia). Seda elussööta toodetakse alati haudejaamas. Ühe või kahe kuu pärast viiakse vastsed üle võõrutusüksusesse, kus nad kohanuvad kunstisöödaga. Seejärel paigutatakse maimud noorkalade üksusesse, kus neid söödetakse graanulitega. Kahe kuu pärast võib nad üle viia väljakasvamiskasvatusse.

Enamikul juhtudel (s.t Vahemeremaades ja Kanaari saartel) kasvatatakse kalu ujuvumpades. Mujal kasvatatakse huntahvenat ka basseinides, kasutades enamasti veetemperatuuri reguleerivat ringlussüsteemi. Mõnedes kasvandustes kasutatakse veel ka traditsioonilisi ekstensiivseid ja poolintensiivseid meetodeid.

Huntahven püütakse kasvandustest välja enamasti 300-500 g raskusena ning selle kaaluni jõudmiseks kulub sõltuvalt veetemperatuurist poolteist kuni kaks aastat.

Tootmine ja kauplemine

Vesiviljelus on peamine huntahvena tootmismeetod, kuid rohkem kui 10% maailma huntahvenatoodangust langeb siiski veel kalapüügi arvele. Oma 80% turuosaga on EL suurim huntahvena tootja, olles suuruselt teisest tootjast (Egiptus) kaugel ees. ELis on suurim tootja Kreeka, kellele järgneb Hispaania. EList välja suunduva ekspordi maht on väga väike, samas kui kolmandatest riikidest, peamiselt Türgist, imporditav kogus on märkimisväärne. Türgist impordivad huntahvenat peamiselt Itaalia, Kreeka ja Madalmaad. Itaalias kaetakse impordiga kohalikku nõudlust, samas kui Kreekast ja Madalmaadest veetakse imporditud huntahvenat sageli edasi teistesse ELi riikidesse. ELis isene kauplemine on väga oluline, kusjuures Kreeka on peamine eksportija ning Itaalia peamine importija, kellele järgnevad Ühendkuningriik, Prantsusmaa, Hispaania ja Portugal.

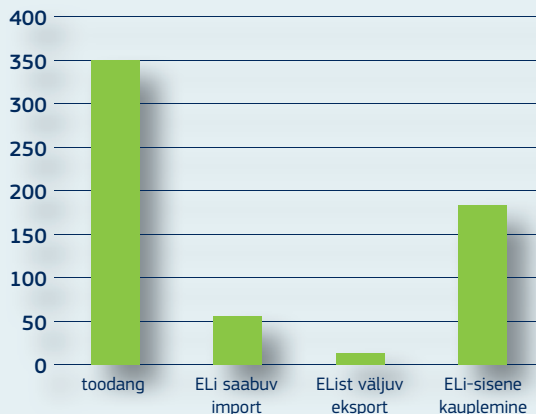
Esitusviis turul

Sarnaselt kuld-merikogrega müüakse huntahvenat peaaegu alati terve kalana müügikohtade külmllettides.

Toiteväärtus 100 g kohta (keskmine)

Kalorid: 123 kcal
Valgud: 21 g
Seleen: 8 µg
D-vitamiin: 2,3 µg
Eikosapentaenehape: 438 mg
Dokosaheksaenehape: 579 mg

Huntahvena müügimaht ja sellega kauplemine ELis* (2009) (miljonit eurot)

* püügist ja vesiviljelusest.

Allikas: Eurostat.

Huntahvenafilee kartulikoorigus

Koostisained (4 inimesele)

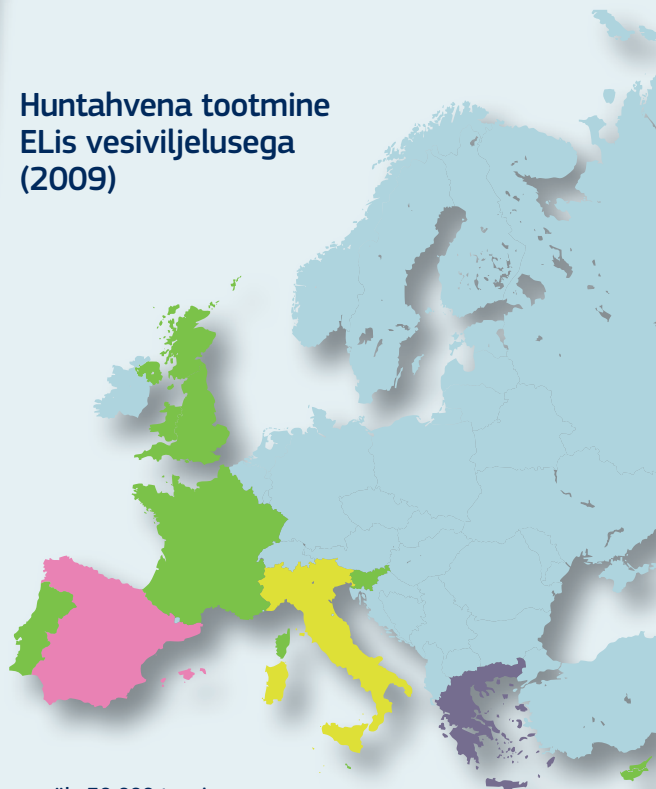
- 600 g huntahvenafileed
- 1 suur jahune kartul
- 1 muna
- 1 sibul
- 2 küüslauguküünt
- 1 kimp maitsetaimi (aed-harakputk, petersell, till ja estragon)
- 50 g võid
- 5 cl oliiviõli
- Jahu
- Soola ja pipart

Valmistamine

1. Haki sibul peeneks.
2. Hauta sibul oliiviõlis klaasjaks, lisa maitsetaimed ja peeneks hakitud küüslauk, võta tulelt ära ja lase jahtuda.
3. Koori ja riivi kartulid.
4. Sega riivitud kartul muna ning soola ja pipraga.
5. Maitsesta fileetükid ja keera jahus.
6. Paneeri fileetükid kartuliseguga.
7. Prae kartuliseguga kaetud fileetükid pannil või ja oliiviõliga mõlemalt poolt kuld kollaseks ning aseta 175°C ahju seitsmeks minutiks järelküpsema.

Peakokk Philippe Votquenne'i (Euro-Toques Belgique) retsept

Huntahvena tootmine ELis vesiviljelusega (2009)

- üle 30 000 tonni
- 10 000 kuni 20 000 tonni
- 5 000 kuni 10 000 tonni
- alla 2 000 tonni

Allikas: Eurostat.

Forell

Oncorhynchus mykiss

Bioloogia

Nahal olevate vikerkaarevärviliste tähnide järgi nime saanud vikerforell (*Oncorhynchus mykiss*) on üks peamisi magevees kasvatatavaid kalaliike. Vikerforelli looduslikud elupaigad asuvad Ameerika Ühendriikide Vaikse ookeani rannikul. Euroopasse toodi see kala 19. sajandi lõpul ning nüüdseks kasvatatakse teda peaaegu kõigis Euroopa riikides.

Vikerforell on vastupidav kala. Ta suudab taluda paljusid erinevaid keskkondi ja käitlemisviise. Ta võib asustada paljusid erinevaid elupaiku, liikudes magevee ja merevee vahel edasi-tagasi või elutsedes püsivalt järvedes. Kasvatamiseks parim veetemperatuur on alla 21°C. Kala kasvamine ja küpsemine mõjutavad veetemperatuur ja sööt. Normaalingimustes küpseb forell tavaliselt 3-4 aastaga. Forell on lihasööja ning vajab valgurikast sööta. Õiges keskkonnas võib forell kasvada 10-12 kuuga 350 g ning kahe aastaga 3 kg raskuseks.

Kasvatamine

Forelli eelvastseid kasvatatakse klaaskiust või betoonist ümarbasseinides, kus hoitakse püsivat voolu ning eelvastset jaotuvad ühtlaselt.

Eelvastset kooruvad koos rebukotiga, mis sisaldab nende esialgseks arenguks vajalikke toitaineid. Kui kott on imendunud, ujuvad vastsed pinnale toitu otsima ning õpivad oma ujupõit kasutama. Neid söödetakse väikeste helvestega (erisööt), mis sisaldavad valke, vitamiine ja õlisid. Ülesöötmise vältimiseks eelistatakse alguses sööta jagada käsitsi. Seejärel söödetakse maime väikeste graanulitega, kuni nad kaaluvad 50 g ja on 8-10 cm pikad.

Sellel hetkel paigutatakse noored kalad väljakasvamiskustesse, milleks võivad olla järvesumbad või sagedamini jõe ääres asuvad basseinid. Enamasti on basseinid nelinurkse kujuga ja valmistatud betoonist ning veevahetuse tagamiseks võidakse neis kasutada ühte kahest meetodist: avatud läbivooluga süsteem, kus jõevesi voolab läbi basseini kiirvoolukanali kaudu, või suletud retsirkulatsioonisüsteem, mis koosneb basseinides ringlevast veest ja selle puhastusseadmetest, või ka osalise retsirkulatsiooniga süsteem. Retsirkulatsiooni eeliseks on asjaolu, et see võimaldab reguleerida vee temperatuuri aasta ringi, nii et keskkonda sattuva heitvee kogus on väga väike.

Forelli kasvatatakse ka merel ujuvumpades ning see meetod on kasutusel Läänemere vähesoolases vees, Skandinaavia fjordide kaitstud vees ning Šotimaa ja Iirimaa läänerannikute ääres. Merevees kasvatatavatele forellidele antakse lõhega sarnast sööta, mis muudab nende liha roosakaks.

Kui forellid on saavutanud müügikaalu, püütakse nad välja võrguga või pumbatakse maale.

Tootmine ja kauplemine

2009. aastal olid maailma suurimad forellitootjad EL, Tšiili, Norra, Türgi ja Iraan. Nüüdseks pärineb peaaegu kogu ELi turul olev vikerforell vesiviljelusest. Suurem osa ELis müüdavast forellist on kohapeal kasvatatud. ELi suuremad tootjariigid on Itaalia, Prantsusmaa, Taani, Saksamaa ja Hispaania. Importforell tuleb põhiliselt Türgist (magevees kasvanud terved kalad) ja Norrast (merevees kasvanud suured kalad fileerimiseks) ning peamised importijad on Saksamaa ja Rootsi. EL, eriti Taani, ekspordib forelli eelkõige Venemaale ja Šveitsi. ELi-sisese kauplemise maht on märkimisväärne, võrreldes poolega ELis toodetava forelli koguväärtusest. Liikmesriikide seas on Poola, Taani ja Rootsi põhilised eksportijad ning Saksamaa ja Soome peamised importijad.

Esitusviis turul

Vikerforelli võib Euroopa turgudel leida aasta ringi. Kuni 400 g kaaluvad kalad on saadaval valge ja roosa lihaga, tervel ja fileeritud kujul, värskest ja suitsutatult. Pikemat aega kasvatatud ja 1,5 kg kaalu saavutanud vikerforelle müüakse sarnaselt lõhega värskest (fileeritud või kalasteikidena) või suitsutatult (viilutatuna). Viimasel juhul on kala enamasti külmsuitsutatud, aga kasutatakse ka kuumsuitsutamist, seda eriti tervena müüdavate mageveeforellide korral. Eelkõige Põhja-Euroopas tarbitakse ka soolatud forellimarja.

Toiteväärtus 100 g kohta (terve kala – keskmine)

Kalorid: 107 kcal
Valgud: 20 g
Seleen: 10 µg
D-vitamiin: 7 µg
Eikosapentaehape: 219 mg
Dokosaheksaehape: 496 mg

Küpsetuspaberis forell väikeste köögiviljadega

Koostisained (4 inimesele)

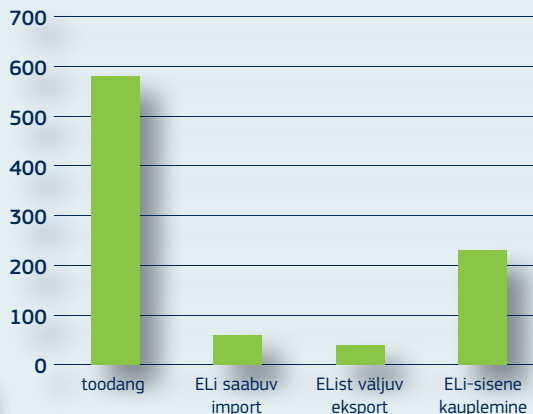
- 4 forelli kaaluga 200 g
- 4 väikest porgandit
- 2 punast sibulat
- 1 kimp murulauku
- 2 šalottsibulat
- 1 sidrun
- ½ kimpu peterselli
- ½ klaasi valget kuiva veini
- 80 g võid
- Oliiviõli
- Soola ja pipart

Valmistamine

1. Pane forelli kõhtu peterselli, natuke hakitud šalottsibulat ja riivitud sidrunikoort.
2. Lõika porgandid õhukesteks viiludeks ja auruta neid 3 minutit.
3. Haki šalottsibul, petersell ja murulauk peeneks, lõika sibul rõngasteks, koori sidrun täielikult ära ja lõika välja kaheksa ilma nahata sektorit.
4. Kalla nelja suure küpsetuspaberitüki keskele veidi õli ja laota sinna ¾ koostisainetest.
5. Aseta igale paberile üks forell ning puista peale 3 tükikest võid, soola ja pipart. Kata ülejäänud maitsetaimede ja sidrunitükkidega (2 forelli kohta) ning vala peale valge vein. Sulge küpsetuspaberipakk hoolikalt.
6. Küpseta ahjus 200°C juures 12 minutit. Lülita ahi välja ja jäta pakid 5 minutiks ahju. Serveeri pakendis.

Peakokk David Monier' (Euro-Toques Belgique) retsept

Forelli müügiimaht ja sellega kauplemine ELis* (2009) (miljonit eurot)

* püügist ja vesiviljelusest.

Allikas: Eurostat.

Forelli tootmine ELis vesiviljelusega (2009)

Allikas: Eurostat.

Euroopa Merendus- ja Kalandusfond (EMKF) ja 2020. aasta eesmärgid

Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi tegevus on kooskõlas ühise strateegilise raamistikuga. Eesmärk on saavutada tõe-kefondide kasutamise suurem sidusus, pidades samas silmas Euroopa 2020. aasta strateegia täpsustamist. Rahastamise kasutamine peab edaspidi olema seotud jätkusuutliku investeeringisega abisaava sektori või territooriumi majandusse.

Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi käivitamine on nähtud ette 2014. aastal ja selle tegevus peaks kestma seitse aastat. Fondi on juba tutvustatud ajakirja eelmises numbris⁽¹⁾, seetõttu piirdume praegu vaid üldise tausta kirjeldamisega.

Euroopa Komisjon on seadnud eesmärgiks suurema sidususe saavutamise erinevate tõekefondide kasutamisel. Nendeks fondideks on Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF), Ühtekuuluvusfond, Euroopa Sotsiaalfond (ESF), Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD) ja EMKF. Siiani olid kõigil viiel fondil omaenda eesmärgid ja neid juhiti üksteisest sõltumatult. Edaspidi toimub nende fondide tegevus ühise strateegilise raamistiku kaudu, mille loomise ettepaneku tegi komisjon käesoleva aasta märtsis⁽²⁾.

See tähendab, et fondid hõlmatakse samasse programmiperioodi (2014–2020), nad toimivad üldise strateegia raames ning on suunatud Euroopa Liidu poolt Euroopa 2020. aasta strateegias püstitatud eesmärkide saavutamisele. Kõnealused eesmärgid on teadmispõhise, jätkusuutliku ja kaasava majanduse ülesehitamine, tööhõive kõrge taseme saavutamine ja sotsiaalne ühtekuuluvus.

Tihe ajagraafik

Seadusandliku menetluse käigus võetakse vastu üldmäärus, mis hõlmab kõiki nimetatud fonde, ning iga fondi eripärasid kajastavad erimäärused. Tegemist on olulise lihtsustamisega, sest tänu sellele raamistikule teenivad kõik viis fondi samu eesmärke, nende suhtes kehtib sama ajagraafik ning samad ellurakendamise ja järelevalve eeskirjad. Kõnealused määrused on praegu läbivaatamisel Euroopa Parlamendis ja liikmesriikides ning need peaks vastu võetama 2013. aasta jooksul.

Fondide vahendite kasutamiseks peavad liikmesriigid sõlmima komisjoniga partnerluskokkuleppe, milles liikmesriik näitab, kuidas kõnealuse viie fondi vahendid aitavad kaasa 2020. aasta eesmärkide saavutamisele. Partnerluskokkulepped peavad olema sõlmitud programmiperioodi 2014–2020 alguseks.

Samal ajal peab komisjon kõikide liikmesriikidega iga fondi puhul partnerluskokkuleppe tingimusi silmas pidades läbirääkimisi ühe või mitme rakenduskava üle. Rakenduskavade peaesmärk on jaotada liikmesriigi eelarvevahendid asjaomase fondi erinevate prioriteetsete suundade vahel. Konkreetselt tähendab see EMKFi puhul, et rakenduskava abil jaotatakse iga liikmesriigi olemasolevad eelarvevahendid kuue järgmise prioriteetse suuna vahel:

- tööhõive ja territoriaalse ühtekuuluvuse suurendamine;
- uuendusliku, konkurentsivõimelise ja teadmispõhise kalanduse edendamine;
- uuendusliku, konkurentsivõimelise ja teadmispõhise vesiviljeluse edendamine;
- säästva ja ressursitõhusa kalanduse edendamine;
- säästva ja ressursitõhusa vesiviljeluse edendamine;
- ühise kalanduspoliitika rakendamise soodustamine.

Territoriaalne lähenemine

Üldmääruses tuuakse ettepanekuna välja teatavad mehhanismid, mis toetavad integreeritud lähenemist ning võimaldavad erinevate fondide tegevust paremini koordineerida ja saavutada sünergia.

Toome näiteks kohalike ettevõtjate tehtava kohaliku arendustegevuse, mida varem nimetati Euroopa Kalandusfondi 4. teljeks. Alates 2014. aastast järgivad EAFRD, ESF, ERF ja EMKF selliste kohalike algatuste puhul ühist meetodikat ja ühtseid eeskirju, seejuures on kõnealune valdkond äärmiselt soodustatud, sest see toetab integreeritud lähenemist territoriaalsele arengule ja on seotud kohalike kogukondade kaasamisega nende algatuste elluviimisesse.

Tänu ühtsele lähenemisele on kohalike ettevõtete partnerlussuhete alusel võimalik välja töötada arengustrateegia, mida rahastatakse korraga mitmest fondist.

See aga võimaldab käivitada suurema ulatusega projekte ja ületada ühe konkreetse fondi ees seisvad piirangud. Nii näiteks võib kalurite kogukond pöörduda oma projektiga seotud ümberõpet või sadamataristut puudutavate aspektide puhul vastavalt ESFi või ERFi poole.

Sellise strateegia eesmärk on mitte lasta käest investeerimisvõimalusi, mis võivad kaasa aidata tegelikule majandusarengule.

(1) Vt Euroopa kalandus ja akvakultuur, nr 55, märts 2012, lk 4–7.

(2) Vt SWD(2012) 61 – komisjoni talituste töödokument pealkirjaga „Elements for a common strategic framework 2014 to 2020“. Ainult inglise keeles.

Euroopa merepäev – Göteborg tutvustab sinist majanduskasvu

Rootsi suurim sadamalinn Göteborg oli 2012. aasta mais Euroopa merepäeva ürituste ja sellega seotud konverentsi toimumiskohaks. Euroopa meremajanduse huvirühmade igaaastase kokkusaamise eesmärk on rikastada Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitikat. Selle aasta teemaks oli sinine majanduskasv ehk küsimus, kuidas kavandada merede ja ookeanide kasutamise jätkusuutlikku arengut.

Alates 2008. aastast on üks Euroopa mereäärne linn koos komisjoni kutsunud 20. mail seoses Euroopa merepäeva tähistamisega kogu maailma merenduse huvirühmi arutlema Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika üle. Sel aastal toimus arutelu Göteborgis, mis on Rootsi Västra Götalandi lääni pealinn ja Skandinaavia suurim sadamalinn ning ühtlasi linn, mille saatus on iidsetest aegadest olnud seotud merega⁽¹⁾.

Vana sadamakvartal asub linna poolitava Göta jõe suudmeala põhjakaldal. Mõne kilomeetri pärast suubub jõgi Kattegati väina. Piki jõge paiknevad vanad sadamakaid, lossimiskaid ja laevapuhastusdokid on 1990. aastatel restaureeritud ja uuele elule äratatud. Siin asuvad nüüd hotellid, pargid, kultuuri- ja haridusasutused. Siin asub ka tehnoloogia arenduskeskus *Lindholmen Science Park*, mis ühendab tipptehnoloogiaga tegelevaid ülikoole ja tööstusettevõtteid.

Siinsamas on ka vana sadamaturg *Eriksbergshallen*, mis on muudetud kultuuri- ja konverentsikeskuseks. See keskus võõrustaski ligikaudu viiekümnest riigist pärinevat 1 400 Euroopa merepäeva külalist, kes esindasid erinevaid merendussektoreid, nagu sadamad, energia, kalapüük, transport, mereklastrid, keskkonnakaitse, ametiühingud, ülikoolid, (kohalikud, piirkondlikud, riiklikud ja Euroopa) ametiasutused, rahvusvahelised organisatsioonid.

Merepäeva eesmärk on eeskätt pakkuda igaaastast kokkusaamisvõimalust kõigile neile, kes soovivad anda oma panuse Euroopa meremajanduse arengusse. Siin kogutakse teavet, levitatakse uusi mõtteid, räägitakse oma kogemustest ja avastatakse seda, mida mujal Euroopas merenduses tehakse.

„Seekordse Euroopa merepäeva teemaks on ookeanide, merede ja ranniku jätkusuutlik areng,“ märkis Euroopa merenduse ja kalanduse volinik Maria Damanaki oma avakõnes. *„Teisisõnu – sinine majanduskasv. Lubage mul meenutada sinise majanduskasvu kaht eesmärki: luua meremajanduse valdkonnas uusi töökohti ja võimaldada meremajandusel areneda, kuid areneda jätkusuutlikul ja kaasaval viisil.“*

Tegemist on laialdase valdkonnaga, mis võimaldas käsitleda erinevaid Euroopa meremajandusega seotud küsimusi: piirkondlik lähenemine, merega seotud taastuvenergia, innovatsioon, horisontaalsete meetmete areng, ökosüsteemide kaitse jne. Kõiki neid küsimusi arutati 20. ja 21. mail ligikaudu kolmekümnel osaliselt samaaegsel seminaril.

Meie prioriteet – jätkusuutlik haldus

Euroopa vajab majanduskasvu. Siiamaani vähe ja eeskätt halvasti kasutatud mered võivad aga pakkuda mitmeid võimalusi majandusarenguks. *„Meri suudab ka muud kui vaid laevu kanda,“* mainis Rootsi infrastruktuuriminister Catharina Elmsäter-Svärd. *„See ongi sinise majanduskasvu võti.“*

Just sellest seisukohast lähtusidki kahe arutelupäeva jooksul toimunud mõttevahetused. Integreeritud merenduspoliitika rakendamise nelja aasta jooksul on merendusega seotud huvirühmadel olnud võimalus teha kokkuvõtteid võetud tegevussuundadest ja näha erinevate poliitiliste ja majanduslike algatustega seotud esimesi tulemusi. Tegemist ei ole enam uute võimaluste avastamise, vaid otsuste tegemise ja edukate kogemuste levitamise etapiga. Näitena võib märkida mereseire valdkonna piiriülese koostöö juhtprojekte, mis on tõestanud oma tõhusust – nüüd on aeg minna kaugemale.

Nende kahe päeva jooksul ilmnis selgelt, et majandusega seotud huvirühmad soovivad hakata enamal määral kasutama ressursse ja teenuseid, mida merendus suudab neile pakkuda. Palju tähelepanu pöörati merega seotud taastuvenergiale, kuid käsitleti ka teisi tegevusvaldkondi, nagu maavarade (eeskätt tsingi) kaevandamine, merega seotud vabaajategevus või merekeskkonnast saadavate farmaatsiatoodete uurimine.

Selliseid perspektiive silmas pidades muutub oluliseks arenguvõimaluste haldamise korraldus. *„Meie prioriteet on ookeanide jätkusuutlik areng,“* meenutas Rootsi keskkonnaminister Lena Ek. Ilma nõuetekohase halduseta ähvardaks mere ökosüsteeme ja merega seotud majandust tervikuna tõsine oht. Kui soovitakse saavutada majanduskasvu eesmärke, ei saa Euroopa merendus lubada endale arenguvõimaluste halvast haldusest tingitud ohtusid. Seetõttu oli mereruumi kavandamine mitme Euroopa merepäeva ürituste raames toimunud arutelu keskne küsimus (vt raamitud teksti).

(1) Vt *Euroopa kalandus ja akvakultuur*, nr 55, märts 2012, lk 11.

2012. aasta Euroopa merepäeva teemaks oli jätkusuutlik majanduskasv. See teema võimaldas osalejatel käsitleda erinevaid Euroopa meremajanduse arenguga seotud küsimusi.

Riiklike vahendite kasutamine

Veel üks viis, kuidas sinist majanduskasvu konkreetsemaks muuta, on võimalus kasutada riiklike vahendeid eraõiguslike algatusi soodustavate majandusprojektide käivitamiseks või selliste taristute arendamiseks. Seega peavad merega seotud huvirühmad mõtlema ka sellele, mil viisil saavad Euroopa fondid toetada merede ja ookeanide jätkusuutliku arengu soodustamist.

„Euroopa Liit on jõudnud järgmise, 2014.-2020. aasta rahastamisperioodi eelarveläbirääkimiste ja prioriteetide püstitamise etappi,“ ütles Euroopa Komisjoni merenduse ja kalanduse peadirektoraadi peadirektor Lowri Evans. „Me ei saa jätta kasutamata selle finantsperioodi jooksul meremajanduse ees avanevaid võimalusi. Kuulsiime täna teie üleskutseid – toetada häid tulemusi andnud tegevusi, arendada välja tõhusad klastrid, käivitada dünaamiline innovatsioonipoliitika. Me jagame neid prioriteete, kuid komisjon ei saa olla ainuke otsustaja. Nimelt teie – tööstusettevõtted, valitsusvälised organisatsioonid, ülikoolid – peate need küsimused koos oma riiklike ja kohalike esindajate ja oma valitsustega läbi rääkima.“

Göteborgis näitasid majandus- ja ettevõtlusringkonnad, et nad on valmis merenduse arenguruumi avardama ja avastama ka senikäsutamata võimalusi. Seega tuleb teha arengut soodustavaid otsuseid ja seda toetada, pidades silmas jätkusuutlikkusega seotud eesmärke.

Viienda Euroopa merepäeva üritused toimuvad järgmisel aastal Maltal Vallettas.

Lisateave:

http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/maritimeday/index_en.htm

Mereruumi kavandamise vajadus

Tegemist on ilmselt 2012. aasta Euroopa merepäeva ürituste kõige aktuaalsema teemaga – vähe oli ettekandeid, kus mereruumi kavandamist ei käsitletud või selle rakendamist erinevate huvirühmade poolt ei nõutud. Nii näiteks tuleb sellise kavandamisega tihedalt kokku puutuda avamere tuuleparkide arendamisel. Taastuenergia sektorisse kavandatakse kuni 2020. aastani investeerida enam kui 10 miljardit eurot. Selliseid summasid saab aga kavandada vaid püsivas raamistikus, mis kestab vähemalt taristu amortiseerumise perioodi.

Vajalikku raamistikku on võimalik luua üksnes mereruumi arengukava abil, milles peetakse silmas tuuleparkide rahulikku koeksisteerimist teiste merenduse valdkondadega, millel on samamoodi õigus oma arenguruumile. Näiteks võib tuua vesiviljeluse, mida tuleb samuti jõudsalt edasi arendada. Mereruumi kavandamine toimub mõnevõrra hajutatult Euroopas ka praegu, samuti on käivitatud mitu algatust liikmesriikide tasandil. Muu hulgas teatas Rootsi keskkonnaminister, et Rootsi töötab oma territoriaalvetesse jääva mere kohta välja oma arengukava, mille aluseks on ökosüsteemidel põhinev lähenemine ja naaberriikidega tehtav koostöö.

Võttes arvesse, et mered ja ookeanid on oma olemuselt riikide-ülelised alad, ei saa liikmesriigid nende puhul mööda minna Euroopa Liidu tasandil vastu võetud suunistest. Maria Damanaki teatas oma viibimisel Göteborgis, et veel enne 2012. aasta lõppu esitatakse seadusloomega seotud algatus mereruumi kavandamise ja rannikuala integreeritud haldamise kohta.

Merealased teadmised 2020: kuidas minna edasi?

Euroopa Komisjon avaldas juunis rohelise raamatu oma strateegia „Merealased teadmised 2020” kohta. Samaselt teiste roheliste raamatutega on ka selle dokumendi eesmärk võimaldada asjaomastel huvirühmadel reageerida teatud poliitikale, esitada täiendavaid seisukohti või teha omapoolseid ettepanekuid. Antud juhul soovib komisjon eeskätt teada, kas meremajandusega seotud huvirühmad on valmis olemasolevaid andmebaase rikastama, muutes kogutavad andmed paremini kättesaadavaks.

Meenutame esmalt, milles strateegia „Merealased teadmised” seisneb. Merendus pakub majandusarengu seisukohast tohutuid võimalusi. Selleks aga, et sinine majanduskasv saaks täies ulatuses avalduda, peavad ettevõtetel, teadlasringkondadel ja riiklikel ametiasutustel olema merekeskkonna kohta põhjalikud teadmised. Teisisõnu öeldes: nad peavad saama tugineda usaldusväärsetele ja kasutuskõlblikele andmetele. Sellisteks andmeteks on näiteks meresetete koostis, merepõhja struktuur, vee soolsus ja happelisus ja selle muutumine, teatava kalavaru olemasolu, elurikkuse eripärad jne. Merede kohta on palju teavet ja andmeid, kuid need on kildustunud erinevate ettevõtete ja asutuste vahel.

Teadlane, kes tahab analüüsida kõiki oma uurimisobjekti kohta olemasolevaid andmeid, peaks esmalt ühendust võtma paljude erinevate andmete kogujatega ja seejärel – eeldusel, et viimased loovutavad talle kogutud andmed probleemideta – saavutama ka selle, et kõik erinevatest allikatest pärinevad andmed oleks omavahel ühilduvad. Strateegia „Merealased teadmised” eesmärk on ületada need takistused ja muuta andmed kättesaadavaks, juurdepääsetavaks ja ühilduvaks.

Projekti esimese etapi jooksul töötas komisjon andmete kogumise ühise protokollide loomise ja olemasolevate andmete ühisportaali, EMODneti rajamisega⁽¹⁾. Portaali prototüüp on praeguseks valmis ja toimib osa Euroopa merede kohta. Nüüd liigub komisjon strateegia järgmise etapi juurde: laiendada EMODneti portaali kõikidele Euroopa meredele ja eeskätt töötada kogutud andmete põhjal välja Euroopa merede täielik kartograafiline arvutirakendus. Kasutajal on edaspidi võimalik saada iga kaardi punkti kohta täielik andmekogum, mis hõlmab vee sügavust, setete laadi, merepõhja koostist, vee temperatuuri, soolsust, saastatuse astet, andmeid liigilise mitmekesisuse kohta.

Kaardirakendus peaks käivituma 2014. aastal. Esialgu on lahutusvõime küllalt väike, täpsusaste jääb 250 m piiresse. Samas võimaldaks seiretehnoloogia saavutada palju suuremat täpsust. See ongi rohelise raamatu avaldamise eesmärk – kuidas jõuda kõrglahutusega kaardirakenduse käivitamiseni ja, üldisemas plaanis, kuidas võimalikult kiiresti parandada teadmisi merekeskkonna kohta.

Rohelise raamatu „Merealased teadmised 2020” eesmärk on tekitada arutelu selle üle, kuidas peaks toimuma üleminek strateegia kolmandasse etappi, st kuidas pakkuda 2020. aastaks täielikku kõrglahutusega kaardirakendust Euroopa Liitu ümbritsevate merede ja ookeanide kohta.

Esmatähtsad küsimused

Eesmärk on käivitada arutelu selle üle, kuidas liikuda edasi strateegia kolmandasse etappi, st kuidas pakkuda 2020. aastal täielikku kõrglahutusega kaardirakendust. Selleks on komisjon määranud kindlaks mõned probleemid, mis tuleb lahendada. Seejuures on oluline kaasata eraettevõtted, sest tundub, et just eraettevõtted on peamised merendusala andmete kogujad, kuid projekti praeguses etapis ei ole nad veel osalenud ei EMODneti ega komisjoni strateegia edusammudes.

Oma rohelises raamatus tõstatab komisjon teatavad küsimused koostalitluse, EMODneti teemaringi asjakohasuse, andmete kasutuseks vajalike mitmekordsete autoriseerimiste, tulevikus kogutavate uut tüüpi andmete jne kohta.

Asjaomased huvirühmad peaks esitama oma seisukohad ka andmekogumisviiside arenguvõimaluste kohta. Praegu on tegemist ametiasutuste initsiatiivil rakendatava projektiga. Nüüd tuleb see muuta pidevaks ja integreeritud protsessiks. Merega seotud majandus areneb avamere tuuleparkide kiirest arengust tõugatuna jõudsate sammudega edasi – selleks, et tagada majandusharule arenguks vajalik kiirus, peab andmetele juurdepääs kiiresti paranema.

(1) European marine observation and data network (Euroopa merevaatlus- ja andmevõrk).

Lubatud kogupüügid 2013 – olukord paraneb

Komisjon toob välja meetodid, mille alusel määratakse kindlaks 2013. aasta lubatud kogupüügid, mis jätkavad varasematel aastatel alustatud suundumust.

2013. aastal kavatseb Euroopa Komisjon jätkata liikumist Euroopa kalavarude maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel kasutamise suunas. Seda seisukohta väljendas komisjon oma kevadises teatises, milles käsitleti järgmise aasta lubatud kogupüükide ja kvootide väljatöötamise meetodeid. Kõnealuse valdkonna huvirühmadel ja end asjaomastena tundvatel kodanikel palutakse esitada oma seisukohad komisjoni nägemuse kohta.

Iga aasta kevadel koostab komisjon kokkuvõtte kalavarude olukorra kohta ning teeb teatavaks meetodid, mille alusel töötatakse välja järgmise aasta lubatud kogupüükide ettepanekud. 2013. aastal jätkatakse varasematel aastatel alustatud. Meenutame: 2011. aastal hakati liikuma Euroopa kalavarude maksimaalse jätkusuutliku saagikuse suunas. Kalavarude puhul, mida ei kasutatud veel selle põhimõtte kohaselt, vähendati lubatud kogupüüke järk-järgult nelja aasta jooksul, seades eesmärgiks saavutada maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel kasutamine 2015. aastaks.

Tuleb tähele panna, et mõju vähendamine kalavarule ei pea tingimata tähendama lubatud kogupüükide vähendamist. Kui kalavaru suureneb, võib ühtlasi suurendada ka lubatud kogupüüki, kui seejuures ei seata ohtu jätkusuutliku saagikuse põhimõtte rakendamist.

Olukord on hakanud märgatavalt paranema. Euroopa Atlandi ookeani poolisel küljel on bioloogiliselt ohutus seisundis olevate varude hulk kasvanud 29%-lt 56%-ni. 38 varust, mille kohta meil on olemas täpsed andmed, kasutatakse 22 varu, seega enam kui pooli, maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel. Möödunud aastal hõlmas ülemäärane kasutus 63% varudest. Vahemeres on edasimineku vähem märgatav, ainult 13 varu 103-st kasutatakse maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel.

Ja veel üks märkimisväärne asjaolu, mis annab kahtlemata tunnistust kalavarude olukorra paranemisest: selliste varude osakaal, mille lubatud kogupüügid ületavad jätkusuutliku kasutamise taseme, on käesoleval aastal oluliselt vähenenud. Praeguseks on tegemist 11%-ga varudest, 2011. aastal oli vastav suhtarv 23% ja 2003. aastal koguni 46%. See tulemus on seotud mitmeaastaste kavade kasutuselevõtmisega ja teadlaste arvamuse varasemast suurema arvesse võtmisega poliitiliste otsuste tegemisel.

Andmete puhul olukord muutuseta

Paraku ei ole teadlased täheldanud paranemist liikmesriikide esitatavate andmete puhul. Siinkohal mõeldakse väljapüügistatistikat, eriuuringuid, proovide võtmist jms. See asjaolu ei võimalda anda kalavarude olukorrale täpset hinnangut, mis on vajalik maksimaalse jätkusuutliku saagikuse taseme väljaarvutamiseks. Probleem tõstatati möödunud aastal ja komisjon palus liikmesriikidel teadusastutestele antava teabe kogumine ja edastamine paremini korraldada, liiatigi on selle jaoks ette nähtud Euroopa vahenditest antavad toetused.

Käesoleval aastal on näiteks Euroopa vete Kirde-Atlandi 92 kasutatavast kalavarust vaid 38 kohta piisavalt andmeid selleks, et võimaldada teadlastel välja arvutada maksimaalsele jätkusuutlikule saagikusele vastav suuremuse tase. Vahemere 103 varust on vaid 65 puhul võimalik maksimaalse jätkusuutlikkuse tase välja arvutada.

Sel aastal hakkavad teadlased maksimaalse jätkusuutliku saagikuse taseme väljaarvutamist võimaldavate varude osakaalu suurendamiseks kasutama uusi hindamismeetodeid ja konsulteerimismenetlusi, mille jaoks nõutavate andmete täpsusaste on väiksem. Neid hinnanguid oodatakse juunis.

Meenutame komisjoni poolt lubatud kogupüükide kindlaksmääramiseks kasutatavat metoodikat, mille aluseks on põhimõte, et samaväärses olukorras olevate varude suhtes rakendatakse ka samaseid meetmeid.

- Mitmeaastaste kavade alusel hallatavate varude puhul määratakse lubatud kogupüük kindlaks vastavalt kavast toodud andmetele.
- Varude puhul, mida juba kasutatakse maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel, jääb väljapüük samaks.
- Varude puhul, mille korral on tegemist üleüüügiga ja mille suhtes siiani ei kohaldata mitmeaastast kava, vähendatakse lubatud kogupüüki asjakohase protsendimäära võrra.

Need põhimõtted kehtivad varude kohta, mida on olnud võimalik teaduslikult hinnata. Ülejäänud varude puhul teeb komisjon ettepaneku olemasolevate osaliste hinnangute põhjal, pidades silmas ettevaatliku kasutuse põhimõtet.

Mereruumi kavandamise konverents

26. märtsil toimus Brüsselis suur mereruumi kavandamise konverents. Osalesid valitsuste esindajad ja kõnealuse merenduspoliitika jaoks olulise instrumendi arenguga seotud huvirühmad. Konverentsi eesmärk oli vaadelda edusamme, mida mereruumi kavandamisel on saavutatud Euroopas ja kogu maailmas, et seejärel käivitada arutelu selle üle, mil viisil antud valdkonda tuleks Euroopa vetes järgnevatel aastatel arendada. Kiirema käigu sisselülitamiseks on Euroopa merendussektoril järjest enam vaja raamistikku, mis võimaldaks korraldada mere- ja rannikuruumi arengut, ning komisjon kavatseb käivitada sel teemal arutelu kõikide asjaomaste huvirühmadega. „*Ma loodan, et teie abiga õnnestub meil juba käesoleva aasta jooksul esitada ettepanek mereruumi kavandamise täiustamiseks,*” sõnas Euroopa merenduse ja kalanduse volinik Maria Damanaki konverentsil osalejatele. „*Selle algatuse peaesmärk on kindlustada, et kavandamine oleks tagatud riiklikul tasandil, et selleks oleks välja töötatud ühine raamistik ning et liikmesriikide vahel toimuks tõhus piiriülene koostöö.*”

Kõne all on Euroopa vesiviljeluse tulevik

11. mail toimus Austrias Salzburgis kõrgetasemeline konverents Euroopa vesiviljeluse, eeskätt magevee vesiviljeluse tuleviku teemal. Euroopa Komisjoni ja Austria valitsuse kutsel kogunesid Euroopa vesiviljeluse erinevad huvirühmad, et arutleda vesiviljelussektori arenguprobleemide üle ja teha ettepanek käivitada laiem arutelu küsimustes, mille puhul komisjon, liikmesriigid ja asjaomased huvirühmad peaks oma jõud sektori arengu huvides ühendama. On teada, et kuigi vesiviljelus vastab rangetele kvaliteedinõuetele, on Euroopa vesiviljeluses viimase kümne aasta jooksul toimunud oluline seisak. Konverentsi eesmärk oli küsida osalejate arvamust selle kohta, kuidas oleks võimalik taas käivitada selle nii suure majanduskasvu potentsiaaliga valdkonna areng. Eeskätt leidsid käsitlemist vajadus kiirendada lubade väljastamise menetlusi, vähendada halduskoormust ja suurendada sektori konkurentsivõimet.

Tellimiskupong

Saatke see kupong postiga alljärgneval aadressil:

Commission européenne
 DG Affaires maritimes et pêche
 Unité «Information, communication,
 relations inter-institutionnelles,
 évaluation et planification»
 Rue de la Loi, 200
 B-1049 Bruxelles

või faksi teel numbril (+ 32) 2 297 95 64

E-post: fisheries-magazine@ec.europa.eu

Soovin saada tasuta ajakirja *Euroopa kalandus ja akvakultuur* (5 numbrit aastas) järgmises keeles:

BG	ES	CS	DA	DE	ET	EL	EN	FR	GA	IT	LV
LT	HU	MT	NL	PL	PT	RO	SK	SL	FI	SV	

Eksemplaride arv:

Perekonnanimi: Eesnimi:

Asutus/ametikoht:

Tänav: Nr.: Postkast:

Postiindeks: Linn: Riik:

Tel.: Faks:

Väljaannete talitus

Ma soovin olla kursis Euroopa Komisjoni tegevusega ühise kalanduspoliitika ja lõimitud merenduspoliitika valdkonnas.

E-post:

Ma võtan teadmiseks, et komisjon kohustub mitte avaldama minu andmeid kolmandatele isikutele ning mitte kasutama neid andmeid eesmärkidel, mis ei ole seotud nende kogumisega või mis on seotud otsese või kaudse reklaamiga. Mul on õigus mis tahes hetkel nõuda, et minuga ei võetaks rohkem ühendust.